Valvontapäällikkö Jonna Carlson
Johtava lainsäädäntöasiantuntija Kaj von Hertzen

Asia: HE 98 vp Hallituksen esitys eduskunnalle avoimuusrekisterilaiksi
Täydennyksenä lakivaliokunnalle 5.9.2022 annettuun lausuntoon

VTV:n nimen kirjoitusasu

Täydennyksenä eduskunnan lakivaliokunnalle aiemmin 5.9.2022 annettuun asiantuntijalausuntoon haluamme esittää vielä seuraavat huomiot koskien VTV:n nimen kirjoitusasua:

VTV:n nimi kirjoitetaan hallituksen esityksessä isolla, kun se on tähän asti kirjoitettu kaikkialla lainsäädännössä pienellä. VTV pitää hyvin kummallisena sitä, että oikeusministeriö on ryhtynyt tässä lakiehdotuksessa toimenpiteisiin VTV:n nimen muuttamiseksi edes keskustelematta asiasta ensin VTV:n johdon kanssa. VTV:n johdon kanta on yksiselitteisesti se, että VTV:n nimen kirjoitusasu tulee säilyttää nykyisellään, eli kirjoittaa pienellä alkukirjaimella.

Suomessa on ollut pitkäaikainen lakikielen perinne, jonka mukaan osa viranomaisten ja hallintoelinten nimistä kirjoitetaan pienellä alkukirjaimella. Yleisesti tämän tavan on katsottu liittyvän sellaisiin viranomaisiin ja valtioelimiin, jotka ovat erityisen vanhoja ja korkea-arvoisia. Vieläkin kielitoimiston sivuilla tämän ominaisuuden sanotaan koskevan ylimpiä hallintoelimiä (ks. kohta pieni alkukirjain: http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/haku/alkukirjain/ohje/203) Tällaisina on pidetty esimerkiksi valtioneuvostoa, eduskuntaa, kaikkia ministeriöitä kuten valtiovarainministeriötä, korkeinta oikeutta, korkeinta hallinto-oikeutta, oikeuskanslerin virastoa ja eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaa.

Tällä hetkellä VTV mainitaan ainakin seuraavissa laeissa: Suomen perustuslaki (731/1999), laki valtiontalouden tarkastusvirastosta (676/2000), laki valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja (353/1995), valtion maksuperustelaki (150/1992), puoluelaki (10/1969), laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009), laki eduskunnan virkamiehistä (1197/2003), laki talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista (869/2012), laki hyvinvointialueesta (611/2021), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), valtion virkamieslaki (750/1994) , eduskunnan työjärjestys 17.12.1999/40 v. 2000 ,laki koulutuksen korvaamisesta (1140/2013). Niissä kaikissa valtiontalouden tarkastusvirasto kirjoitetaan pienellä paitsi milloin sen nimi aloittaa uuden virkkeen. Siten toistaiseksi lainsäädännössä viraston nimi kirjoitetaan yhtenäisesti pienellä alkukirjaimella vanhan perinteen mukaan.

Tähän asti tarkastusviraston nimen kirjoitusasu on säilynyt lainsäädännössä kaikkialla yhdenmukaisesti perinteisessä yhdenmukaisessa muodossaan, jossa se rinnastuu pienellä kirjoitettuna ministeriöihin, ylimpiin lainvalvojiin ja ylimpiin tuomioistuimiin sekä muihin perustuslaissa säädettyihin valtioelimiin.

Kun valtiontalouden tarkastusviraston nimi on kirjoitettu pienellä, on se kuulunut tässä asiassa samaan viiteryhmään valtioneuvoston, eduskunnan, kaikkien ministeriöiden kuten valtiovarainministerin, ulkoministeriön ja valtioneuvoston kanslian kanssa. Edelleen tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi korkein oikeus, korkeinta hallinto-oikeus, tasavallan presidentin kanslia, oikeuskanslerin virasto ja eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia. Monista näistä valtioelimistä ja viranomaisista säädetään perustuslaissa, kuten VTV:stä. Oikeuskansleri apunaan oikeuskanslerinvirasto ja eduskunnan oikeusmies apunaan eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia ovat ylimpiä laillisuusvalvojia Suomessa. VTV taas on ylin valtion taloudenhoidon laillisuuden valvoja. Siten VTV:n tehtävä ja asema ovat samankaltaisia edellä mainittujen

kahden muun pienellä kirjoitettavan viranomaisen kanssa. VTV:n riippumaton asema eduskunnan yhteydessä on myös hyvin samankaltainen eduskunnan oikeusasiamiehen ja tämän kanslian kanssa. Näin ollen pienellä kirjoitettavat viranomaiset ovat selkeästi oikea ja johdonmukainen viiteryhmä VTV:lle myös jatkossa.

Kuten aiemmin on todettu, valtiotalouden tarkastusvirasto mainitaan kaikkiaan useissa eri laeissa mukaan lukien perustuslaki, ja joissakin niistä jopa kymmeniä kertoja. Jos siirtymä tarkastusviraston nimen kirjoitusasussa aloitetaan nyt käsiteltävänä olevalla lailla, tämä ei tarkoita, että viraston nimen kirjoitusasu vaihtuisi kerralla kaikkialla lainsäädännössä. Se muuttuisi ensi vaiheessa vain nyt säädettävässä uudessa laissa ja mahdollisesti muutettavissa muissa lainkohdissa. Muualle lainsäädäntöön jäisi vanha kirjoitusasu. Niihin uusi kirjoitusasu vaihdettaisiin sitä mukaa kun vanhoja säädöksiä muuten muutettaisiin tai ne kumottaisiin ja korvattaisiin uusilla. Huomioon ottaen valtiontalouden tarkastusviraston nimen sisältävien lainkohtien määrän ja sen, että niihin sisältyy perustuslaki, kestäisi vähintään vuosia mutta todennäköisesti vuosikymmeniä ennen kuin kaikki nämä lainkohdat olisi muutettu. Koko tämän varsin pitkän ajan tarkastusviraston nimen oikeasta kirjoitusasusta liikkuisi myös väärää tietoa, kun ihmiset saisivat siitä eri käsityksen riippuen siitä, mitä lainkohtaa he olisivat katsoneet. Esimerkiksi Helsingin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa on ainakin aikaisemmin opetettu, että oikeudellisia tekstejä laadittaessa viranomaisen nimen kirjoitusasu tulee tarkistaa nimenomaan laista. Hallituksen esitykseen sisältyvän ehdotuksen nimen kirjoitusasun muuttamisesta toteutuessa tällainen tarkistus tuottaisi jatkossa vuosikymmenten ajan vaihtelevan lopputuloksen riippuen siitä, mitä lainkohtaa on katsottu. Tämä pitkä epäselvyyden ja väärinkäsitysten aika voitaisiin välttää olemalla muuttamatta nimeä, kun sen muuttamisesta ei kuitenkaan ole mitään konkreettista hyötyä.

Kun siirtymäkausi lopulta olisi päättynyt ja tarkastusviraston nimi muutettaisiin myös perustuslakiin isolla alkavaksi, tulisi siitä erittäin silmiinpistävä poikkeus. Tällä hetkellä perustuslaissa kirjoitetaan pienellä kaikki viranomaiset ja valtioelimet, jotka siinä mainitaan, lukuun ottamatta Suomen Pankkia ja Ahvenanmaan maakuntaa, joiden kohdalla poikkeuksen selittää nimen alussa oleva maantieteellinen erisnimi.

Yllä esitetyillä perusteilla esitämme kunnioittavasti, että valtiontalouden tarkastusviraston nimen kirjoitusasu säilytettäisiin nykyisellään pienellä kirjoitettuna myös nyt säädettäväksi ehdotetussa uudessa avoimuusrekisterilaissa.

VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO
PORKKALANKATU 1 | PL 1119 | 00101 HELSINKI
PUH. 09 4321 | WWW.VTV.FI